

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

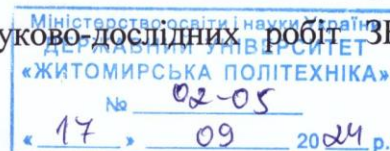
на дисертацію Янкового Романа Васильовича
«Інноваційне стратегування діяльності вітчизняного бізнесу»,
подану до захисту на засіданні Спеціалізованої вченої ради Д 14.052.01
у Державному університеті «Житомирська політехніка» на здобуття наукового
ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та
управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

Актуальність теми дисертаційної роботи

Сучасні реалії господарювання формують до підприємств якісно нові вимоги. Глобалізація, цифрова трансформація, зростаюча конкуренція та динамічний розвиток технологій змушують бізнес не лише адаптуватися до постійних змін, але й активно впроваджувати інноваційні рішення для досягнення сталого розвитку. Традиційні методи ведення бізнесу, засновані на короткостроковому плануванні та оперативному управлінні, більше не можуть забезпечити ефективність і стабільність діяльності підприємств. Вітчизняний бізнес особливо гостро стикається з проблемою відсутності комплексної системи стратегічного управління, яка б інтегрувала інноваційні підходи в усі аспекти діяльності. Це стосується як операційних, так і управлінських процесів, а також взаємодії з партнерами та споживачами. Успіх сучасних компаній залежить від здатності реагувати на зовнішні виклики та передбачати їх, будуючи стратегії розвитку на основі інновацій. Одним із ключових стратегічних пріоритетів для вітчизняних підприємств є запровадження інноваційного стратегування. Це дасть їм змогу ефективно використовувати ресурси та займати провідні позиції на ринку, адаптуватися до змін і досягати конкурентних переваг на довгострокову перспективу. Таким чином, інноваційне стратегування діяльності вітчизняного бізнесу стає необхідною умовою для його стійкого розвитку та конкурентоспроможності, що підтверджує актуальність обраної теми дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційну роботу виконано в Державному університеті «Житомирська політехніка» відповідно до тематики науково-дослідної роботи «Обґрунтування шляхів підвищення ефективності ведення бізнесу в умовах воєнного стану» (довідка № 44-13.00/333 від 05.03.2024 року), у межах якої дисертантом визначено стратегічні та інноваційні напрями підвищення ефективності діяльності вітчизняного бізнесу. А також дисертаційна робота містить результати науково-дослідних робіт ЗВО

«Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая» за темою «Модернізаційні детермінанти трансформації суспільно-територіальних систем України в умовах посилення процесів євроінтеграції та підвищення ефективності управлінської структури економічних систем на різних рівнях функціонування» та Національного університету «Києво-Могилянська Академія» за темою «Теоретико-методологічні засади управління соціально-економічними системами» (довідка № 02/2737 від 14.12.2023 року; державний реєстраційний номер 01119U103840), в межах яких дисертантом удосконалено методичний підхід до оцінки ефективності інноваційного розвитку бізнесу, обґрунтовано впровадження адаптивної моделі стратегії інноваційного розвитку вітчизняного бізнесу та сформовано стратегії розвитку соціально-економічних систем.

***Ступінь обґрунтованості й достовірність основних наукових положень,
висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації***

Основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, що викладені в дисертації, є логічними і послідовними. Обґрунтованість представлених здобувачем наукових положень базується на аналізі інформаційно-нормативної бази, законодавчих актів України, вітчизняних і зарубіжних публікацій.

Теоретичну та методологічну основу дослідження становлять фундаментальні положення стратегування, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених із питань стратегування розвитку національної економіки в Україні.

Ознайомившись з дисертацією Янкового Романа Васильовича, зазначимо, що робота відрізняється змістовністю, логічною побудовою викладення матеріалу, комплексним розкриттям досліджуваної проблеми. Завдяки цьому автор досяг поставленої перед собою мети дослідження.

Дисертацію присвячено розробці комплексної методології інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу, яка охоплюватиме теоретичні, методологічні та прикладні аспекти для ефективного впровадження інновацій і зміцнення конкурентних позицій українських підприємств на глобальному ринку.

Для реалізації мети й завдань дослідження використовувалася сучасна наукова методологія, заснована на принципах: системного підходу, специфіка якого визначається тим, що він орієнтує дослідження на розкриття цілісності об'єкта і механізмів, що її забезпечують, на виділення різноманітних типів зв'язків складного об'єкта і зведення їх в єдину теоретичну картину.

Методологічну основу дисертації склали такі загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: семантичний аналіз – для розгляду ключових дефініцій та понять у

стратегуванні діяльності бізнесу; компаративний аналіз – для порівняння різних науково-теоретичних підходів; контент-аналіз – для аналізу літературних джерел та визначення концептуального базису; метод експертних оцінок – для оцінки ефективності методологій управління; аналіз систем – для систематизації методів адміністрування; структурно-функціональний аналіз – для розробки методологій дослідження; кількісний аналіз – для вивчення умов і результатів інноваційної діяльності; якісний аналіз – для глибокого вивчення якісних аспектів досліджуваних явищ; фінансовий аналіз – для оцінки інструментів забезпечення розвитку; міжнародний порівняльний аналіз – для аналізу глобальних тенденцій; моделювання – для створення концептуальних моделей стратегування; сценарний аналіз – для розгляду майбутніх напрямів розвитку; стратегічний аналіз – для розробки стратегій інноваційного розвитку; аналіз і синтез – для розробки інтегрованих інструментів управління; оцінка ефективності – для методичного забезпечення процесів; економічний аналіз – для оцінки фінансового забезпечення інновацій.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в вирішенні актуальної наукової проблеми в галузі економічної науки з теоретико-методологічного обґрунтування та розробки практичних рекомендацій щодо розробки комплексної методології інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу.

Найсуттєвіші результати дисертаційного дослідження, які містять наукову новизну, полягають у тому, що автором вперше:

обґрунтовано архітектуру концептуальної моделі інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу на основі використання оригінального поєднання стратегічних (маркетингові стратегії, фінансування інновацій, партнерство та колаборація, аналіз ринку, організаційна культура, інноваційні технології) і оперативних (державна підтримка, залучення інвестицій, брендинг, співпраця з університетами, вивчення попиту, аналіз конкурентів, сприяння креативності бізнесу, розробка продуктів, оптимізація виробничих процесів) аспектів управління задля створення гнучких та адаптивних стратегій, що відповідають вимогам мінливих умов ринку з урахуванням місцевих особливостей та ресурсних обмежень (с. 286-304);

розроблено систему інструментів інтегрованого управлінського аналізу для інноваційного стратегування діяльності вітчизняного бізнесу, яка полягає в таких аспектах: 1) інтеграція різноманітних аналітичних методів (розробка системи, яка поєднує різноманітні аналітичні методи для комплексного аналізу інноваційних

проектів, зокрема SWOT-аналіз, PESTEL-аналіз, аналіз конкурентоспроможності та інші стратегічні інструменти); 2) врахування специфіки вітчизняного бізнесу (адаптація інструментів до специфіки українського ринку з урахуванням місцевих економічних, соціокультурних та політичних умов, що впливають на розвиток інновацій); 3) розробка прогностичних моделей і сценаріїв (впровадження нових методів для прогнозування розвитку інноваційних ініціатив, що дозволяє здійснювати більш точні прогнози та управляти ризиками); 4) інтегрований підхід до прийняття рішень (використання системного підходу до управління, що об'єднує стратегічне та оперативне управління, що сприяє покращенню ефективності прийняття рішень в інноваційному процесі) (с. 336-352);

запропоновано методичний підхід до оцінки ефективності процесу інноваційного стратегування діяльності вітчизняного бізнесу, який враховує фінансові результати бізнесу, стратегічні індикатори успішності інноваційних проєктів, оцінку впливу на ринкову позицію, технологічні переваги, ступінь інтеграції з внутрішніми процесами бізнесу та побудований на основі використання різноманітних методів оцінки (балансовий підхід, порівняльний аналіз, SWOT-аналіз, PESTEL-аналіз, фінансово-економічний аналіз, експертні оцінки) і програмного забезпечення Python (с. 371-395).

В дисертаційній роботі удосконалено:

науково-концептуальні засади до стратегічного управління інноваціями, який, на відміну від наявних, полягає у створенні інтегрованого підходу, що ефективно поєднує традиційні стратегічні моделі з новітніми інноваційними процесами у напрямку адаптації нових інструментів та механізмів, які дозволяють не тільки ідентифікувати ключові напрямки інноваційної діяльності, а й враховувати динаміку зовнішнього середовища та внутрішніх потреб організації (с. 83-98);

методологічний підхід до аналізу взаємозв'язків між інноваційними процесами в бізнесі та зовнішньоекономічною політикою держави, які відрізняються від наявних системою розробки стратегічних рекомендацій, які спрямовані на оптимізацію обох сфер, підвищуючи ефективність національної економічної діяльності та міжнародної конкурентоспроможності (с. 109-129);

методичний інструментарій для аналізу умов розвитку інновацій в Україні з урахуванням специфічних умов та потреб бізнесу, зокрема культурних, економічних та правових аспектів у напрямках: інтеграції з міжнародними стандартами; забезпечення комплексності економічного аналізу, оцінки технологічних та

наукових можливостей, а також оцінки конкурентного середовища; апробації та валідації методик задля збору інформації від різних зацікавлених сторін, а також здійснення аналізу з метою подальшого вдосконалення методичного інструментарію; формування рекомендацій для підприємств щодо оптимізації інноваційного процесу, що сприяє підвищенню їхньої конкурентоспроможності та сталому розвитку (с. 183-216);

методичні підходи до розробки та впровадження стратегії інноваційного розвитку бізнесу, які, на відміну від наявних, спрямовані інтенсифікувати вплив інноваційного стратегування вітчизняних підприємств на глобальну економічну систему через удосконалення механізмів міжнародного трансферу інновацій, створення платформ для міжнародного співробітництва, адаптації до міжнародних стандартів та норм (с. 266-285);

При виконанні дослідження набуло подальшого розвитку:

термінологія управління підприємством в частині уточнення визначення поняття «інноваційне стратегування бізнесу», що інтегрує елементи стратегічного управління, технологічного розвитку та адаптивності до мінливих ринкових умов. Уточнене визначення інтегрує традиційні аспекти стратегічного управління з сучасними підходами до інновацій, які акцентують на постійній адаптації та впровадженні новітніх технологій, що дозволяє створити більш глибоке і вичерпне розуміння того, як компанії можуть ефективно втілювати інновації в рамках своєї стратегічної діяльності (с. 48-80);

науково-теоретичні підходи до інноваційного стратегування бізнесу, які доповнені методикою комплексного аналізу та розвитку наявних теоретичних рамок, з акцентом на інтеграцію передових інновацій та технологій у стратегічне управління бізнесом, що дозволяє виявити та систематизувати ключові елементи, які впливають на успіх інноваційного стратегування в різних ринкових умовах (с. 130-155);

систематизація комплексу методик та процедур, адаптованих до специфіки вітчизняного бізнесу в рамках адміністрування інноваційного стратегування, яка полягає в створенні інструментарію, що враховує унікальні умови та виклики, які стоять перед українськими підприємствами, забезпечуючи глибше розуміння потреб та можливостей місцевих компаній у контексті глобальних інноваційних трендів, а також сприяючи формулюванню ефективних стратегій управління інноваціями, що є вирішальним для досягнення стійкого розвитку та конкурентоспроможності (с. 156-169);

методика аналізу міжнародних тенденцій розвитку інноваційної діяльності підприємств, яка передбачає розгляд сучасних міжнародних підходів до управління інноваційним розвитком підприємств і визначає їх можливі переваги та виклики при впровадженні в українському контексті, сприяючи ефективному переходу до новітніх технологій та підвищенню конкурентоспроможності національного бізнесу (с. 240-253);

стратегічні напрями підвищення ефективності фінансового забезпечення інноваційного стратегування вітчизняного бізнесу, які передбачають: інтеграцію фінансового стратегування зі стратегічним управлінням (розробка і впровадження комплексної методології, яка об'єднує фінансові аспекти із загальною стратегією підприємства, сприяючи оптимальному використанню ресурсів на інноваційні проєкти); удосконалення фінансового моніторингу і контролю (впровадження нових інструментів аналізу фінансових ризиків і доходності інноваційних проєктів, що дозволяє ретельно відстежувати фінансові показники на різних етапах їх впровадження); розвиток фінансових інструментів підтримки інновацій (створення спеціалізованих фінансових продуктів, таких як інвестиційні фонди, грантові програми, спеціалізовані кредитні лінії, які сприяють залученню необхідних ресурсів для реалізації інноваційних ідей); адаптацію до ринкових та юридичних реалій (урахування специфіки українського фінансового ринку, законодавчого середовища та податкових аспектів при розробці фінансових стратегій для підтримки інновацій) (с. 306-323).

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях та рефераті

Основні результати дисертаційного дослідження пройшли апробацію на 19 науково-практичних конференціях. Основні положення дисертації викладено автором у 57 наукових працях, із них: 5 монографій (у тому числі 1 одноосібна), 9 статей індексованих у наукометричних базах Scopus та Web of Science, 1 стаття в іноземних виданнях, 23 статті у наукових фахових виданнях, 19 тез доповідей на конференціях. Загальний обсяг публікацій за темою дослідження становить 43,2 друкованих аркуша.

Аналіз публікацій автора дозволяє зробити висновок про повноту викладу основних наукових положень його дисертаційної роботи. Кількість публікацій є достатньою для висвітлення результатів дисертації. Внесок автора у кожен із робіт у співавторстві детально розкритий у списку публікацій здобувача, що підтверджує самостійність проведеного дослідження та вагомість одержаних результатів.

Оцінка оформлення дисертації та змісту реферату

Дисертацію викладено у науковому стилі, зрозумілою мовою, за змістом, обсягом і структурою вона відповідає чинним вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків і списку використаних джерел (337 найменувань). Загальний обсяг роботи – 413 сторінок, з них – 359 основного тексту, що дозволило автору запропонувати ряд наукових положень, висновків і рекомендацій, отриманих на основі вивчення значної кількості наукової літератури з даної проблематики.

Зміст реферату повністю відображає основні положення дисертаційної роботи, а обґрунтовані висновки і практичні рекомендації роботи повністю відповідають меті та завданням дослідження. Зауважень щодо оформлення реферату та його змісту немає.

Серед наукових положень та результатів, наведених у докторській дисертації Янкового Романа Васильовича, не використовуються результати кандидатської дисертації.

Практичне значення дисертаційної роботи.

Сформульовані та обґрунтовані у дисертації наукові положення, методологічні розробки, роблять внесок у розвиток економічної науки та практики інноваційного стратегування діяльності вітчизняного бізнесу. Наукові напрацювання дисертанта використано Комітетом Верховної Ради з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів (довідка № 54/24 від 30 жовтня 2023 року); Житомирської обласної державної адміністрації (довідка № 350-345/800-11 від 11.11.2023 року); ТОВ «Вальтек» (довідка № 06122023-01 від 6 грудня 2023 року); ФГ «Агроекспрес» (довідка № 467/85 від 5 березня 2024 року); ФГ «Полісся агрогруп» (довідка № 834-03 від 22 квітня 2024 року); АТ «Житомирський маслозавод» Рудь (довідка № 104/39 від 29 квітня 2024 року). Також наведені у дисертації науково-прикладні розробки використовуються у навчальному процесі ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая» при викладанні курсів «Креативний менеджмент», «Цифровізація в управлінні», «Стратегічний менеджмент» (довідка про впровадження №02/2737 від 14 грудня 2023 року) та у Державному університеті «Житомирська Політехніка» для навчально-методичного забезпечення дисциплін «Стратегічний менеджмент та управління змінами», «Діджиталізація суспільно-політичних та управлінських процесів» (довідка № 44-13.00/247 від 16.02.2024 року).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

У цілому позитивно оцінюючи наукові результати, отримані у дисертаційному дослідженні Янкового Романа Васильовича та їх практичне значення, слід відзначити окремі дискусійні положення та висловити деякі зауваження:

1. Розроблений автором науковий підхід до впровадження інструментів інтегрованого управлінського аналізу для інноваційного стратегування діяльності вітчизняного бізнесу вимагає додаткових пояснень. На нашу думку, забезпечення реалізації масштабних інноваційно-інвестиційних проєктів, створює фінансове підґрунтя для реалізації соціально-економічної моделі розвитку національної економіки. Крім того, варто взяти до уваги необхідність реалізації соціально-економічної моделі на базі обмеженого споживання з врахуванням інтересів майбутніх поколінь. Доцільно додати більш глибокі пояснення щодо використання кожного інструмента та їхньої синергетичної взаємодії для досягнення оптимальних результатів.

2. Вважаємо дискусійною запропоновану автором методику оцінки ефективності процесу інноваційного стратегування діяльності вітчизняного бізнесу, яка враховує фінансові результати бізнесу, стратегічні індикатори успішності інноваційних проєктів, оцінку впливу на ринкову позицію, технологічні переваги, ступінь інтеграції з внутрішніми процесами бізнесу. Вважаємо за доцільне врахування вагових коефіцієнтів кожної з галузей, які можливо оцінити з використанням експертних оцінок. Загалом, стандартний спосіб розрахунку агрегованих показників передбачає наступні етапи: формування вихідних даних у вигляді системи аналітичних показників; стандартизація (нормування) аналітичних показників кожної групи; консолідація аналітичних показників у синтетичні; зважування локальних показників як складових інтегрального показника. Додатково, доцільно було б при розрахунку взяти до уваги й дисперсію кожного з показників.

3. Недостатньо обґрунтовані та потребують розширення запропоновані автором пропозиції щодо ролі стратегічних партнерств у впровадженні інновацій. Доцільно представити аналіз успішних прикладів стратегічних партнерств між компаніями та науковими установами, що сприяють розвитку інновацій. Наприклад, співпраця компаній з університетами для проведення спільних досліджень і розробки нових технологій.

4. У роботі не достатньо деталізовано вплив цифрової трансформації на інноваційне стратегування (стор. 314-315). Доцільно додати матеріал, що описує

процеси цифрової трансформації, включаючи впровадження цифрових технологій у всі аспекти бізнесу, зокрема в управління ланцюгами постачання, маркетинг, виробництво та обслуговування клієнтів. Навести приклади успішних цифрових трансформацій та їх вплив на бізнес-результати.

5. У роботі недостатньо обґрунтовано склад мікроекономічних факторів, що впливають на інноваційне стратегування. Доцільно провести аналіз таких факторів, як конкуренція, поведінка споживачів, постачальники та внутрішні ресурси компанії, та визначити їх вплив на здатність компанії впроваджувати інновації. Це дозволить більш ґрунтовано зрозуміти контекст реалізації інноваційних стратегій компаніями.

Однак, наведені дискусійні положення та зауваження не знижують рівня наукової новизни та практичного значення проведеного Янковим Романом Васильовичем дослідження.

Загальний висновок

Таким чином, слід зазначити, що дисертаційна робота Янкового Романа Васильовича «Інноваційне стратегування діяльності вітчизняного бізнесу» відповідає вимогам МОН України, Постанові Кабінету Міністрів України «Про порядок присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» від 17 листопада 2021 р. №1197 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ №502 від 19.05.2023 р., №507 від 03.05.2024 р.). Отже, дисертація Янкового Романа Васильовича є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати в галузі економічних наук, що розв'язують конкретну наукову проблему, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор

професор кафедри менеджменту

та адміністрування

Хмельницького національного університету

Наталія ГАВЛОВСЬКА

Підпис засвідчую:

Проректор з наукової роботи

Хмельницького національного університету

Олег СИНЮК

16.09.2024р.